

Periodisk evaluering av
bachelor- og masterprogrammet i samfunnsgeografi
Universitetet i Oslo

Kjell Overvåg (professor, Universitetet i Agder)

Peder Ressem Østring (student, Human Geography, UiO)

Pål Erik Olsen (fagdirektør og samfunnsgeograf, Oslo Science City)

Hege Hermansen (førsteamanuensis, Senter for profesjonsstudier, OsloMet)

Oslo, juni 2022

1. Introduksjon

Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) ved Universitetet i Oslo (UiO) oppnevnte våren 2022 følgende komité til å gjennomføre en periodisk evaluering av bachelor- og masterprogrammet i samfunnsgeografi: Professor Kjell Overvåg (Universitetet i Agder), Peder Ressem Østring (student, Human Geography, UiO), Pål Erik Olsen (fagdirektør og samfunnsgeograf, Oslo Science City) og Hege Hermansen (førsteamanuensis, Senter for profesjonsstudier og komiteens koordinator).

En periodisk evaluering er en del av kvalitetssystemet ved UiO, og er en prosess som er innrettet mot å gjennomføre en helhetlig vurdering av programmene, med forankring i fakultetets strategiske plan for 2020-2030. Hovedformålet med evalueringen er et utviklingsrettet fokus på styrking av utdanningskvaliteten.

I forkant av evalueringen hadde Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi utarbeidet en egevaluering som ga komiteen sentral bakgrunnsinformasjon om studieprogrammene, deres innretning og resultater. I tillegg fikk komiteen oversendt en rekke dokumenter som blant annet inkluderte kandidatundersøkelser av master og bachelorprogrammene fra 2018 og tall fra NOKUTs studiebarometer (2021). Komiteen har også brukt informasjon fra nettsidene til de to utdanningsprogrammene. Komiteen hadde møter med programledelsen (faglig og administrativ), undervisere og studenter ved begge studieprogrammene den 29. april. Komiteens synspunkter og anbefalinger er basert på helhetsinntrykket fra datamaterialet, møtene og komiteens interne drøftinger.

Mandatet spesifiserer at Evalueringskomiteen «skal foreta en samlet vurdering av om målene for programmet slik de er beskrevet i programplanen er oppnådd, om de er godt formulert og om de er hensiktsmessige, samt foreslå hvilke tiltak som bør gjennomføres for å forbedre studieprogrammet». I tillegg bes komiteen om å gi en særskilt vurdering av i) arbeidslivsrelevans, ii) læringsmiljø, og iii) studentaktive læringsformer.

Til sist spesifiseres det i mandatet at komiteen ikke skal gi omfattende beskrivelser av studieprogrammene, men være konsentrert om å gi faglige råd til fakultets- og programledelsen. Komiteen blir i mandatet bedt om å gi en sammenfattende anbefaling om studieprogrammenes videreføring, endring eller nedleggelse.

2. Bachelorprogrammet i samfunnsgeografi

2.1 Læringsmål, læringsutbytte, helhet og sammenheng i studieprogrammet, og internasjonalisering

Det reviderte studieprogrammet bygger i stor grad på det eksisterende bachelorprogrammet, men med en tydeligere vektlegging av bærekraft i læringsmål og programbeskrivelser, samt noen endringer i programstruktur og emneportefølje. Komiteen støtter denne tilnærmingen. Det er positivt at bachelorgraden fortsatt har en tydelig samfunnsgeografisk profil, inkludert vektlegging på fagets kjernebegreper, teorier, problemstillinger og iboende tverrfaglighet. Samtidig som man sterkere tydeliggjør fagets relevans og gode posisjon for å jobbe med samfunnets utfordringer i et sosialt bærekraftsperspektiv. Dette vil kunne bidra til å styrke studieprogrammets betydning og relevans for samfunnet og arbeidsliv.

Helhet og sammenheng i studieprogrammet vurderes overordnet som god. I studieløpet skal studentene blant annet velge 5 fordypningsemner (av 10 valgmuligheter). De 10 fordypningsemnene har ulike emnekoder som skal indikere faglig dybde, og hvor ett er på 1000-nivå, seks er på 2000-nivå og tre på 3000-nivå. Det er imidlertid ikke noe krav om hvilke nivå studentene skal velge, noe som betyr at studenter kan velge å ikke ha noen emner på 3000-nivået. Det kan derfor stilles spørsmålsteget om hensiktsmessigheten ved å beholde denne nivå-inndelingen. Det kan også være krevende å gjennomføre en så finmasket inndeling av faglig fordypning på et bachelorstudium. Studentene vi snakket med setter pris på at programmet er svært tverrfaglig, at det er mye rom for å skape sitt eget studieløp, og at man tilbys stor faglig bredde i studieprogrammet. Samtidig uttrykker de at forskjellen mellom 2000 og 3000 nivå oppleves mer som en utvidelse av faglig bredde, enn som en fordypning der nye emner bygger på de foregående.

Ett av kunnskapsmålene er at studentene skal ha "...kunnskap om vitenskapelige metoder brukt i samfunnsgeografi...", og videre en ferdighet som er å være "...i stand til å forstå og bruke samfunnsvitenskapelige metoder". I studieprogrammet er det ett obligatorisk emne i kvantitativ metode (SOSGEO1120). I studiebeskrivelsen blir studentene anbefalt å ta et emne i kvalitative metoder (SVMET1010). Det innføres et nytt obligatorisk emne, SGO1004 Prosjektarbeid og skrivetrening i samfunnsgeografi. Fra intervjuene kommer det fram at dette emnet vil inneholde en del om kvalitativ metode. I første utkast til emnebeskrivelse som komiteen har fått tilsendt, er det imidlertid liten eksplisitt vekt på kvalitativ metode. Kvalitative metoder er overordnet sentralt og mye brukt innen samfunnsgeografi. De fleste studentene bruker kvalitative metoder i sine bacheloroppgaver. I intervju sier en student at hen tok det for gitt at det var en obligatorisk del av studieløpet, og at det kan være en ulempe at det må tas som et fritt emne, da man som student ikke får prioritert opptak når emnet ikke er obligatorisk. Komiteen mener at studentene må sikres en god innføring i kvalitative

metoder, ved at det er en del av de obligatoriske emnene. En mulighet er å la kvalitative metoder få en betydelig plass innen emnet SGO1004. Studentene uttrykker at de er positive til det nye metodeemnet, og at en fordel med obligatoriske fag er at de skaper tilhørighet til programmet. Et av punktene som fremkommer i kvalifikasjonsrammeverket går på kunnskap om fagområdet historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet. Komiteen mener at et lignende punkt som går på faglig tradisjon og historie også kunne vært relevant som et kunnskapsmål til bachelorprogrammet, særlig siden dette allerede oppleves å være en del av både innføringsemnet SGO1001 samt andre fordypningsemner. Noen av studentene uttrykker at de ønsker en tydeligere forankring i samfunnsgeografisk teori på bachelornivå, som de mener kunne hjelpet dem å utvikle en sterkere identitet som samfunnsgeografer og også få et sterkere grunnlag for å plassere pensumlitteratur innenfor ulike faglige tradisjoner. Her er det imidlertid litt ulike erfaringer, og en annen student opplever at innføringsemnet nettopp handler om dette.

Egnevalueringen viser at antall studenter på utveksling har variert mellom 7 og 16 i perioden 2015-2019 (2020-2021-nivået er naturlig nok lavere grunnet pandemien). I intervjuet uttrykker programleder at disse tallene kunne vært høyere, men at de heller ikke ligger lavest på fakultetet. 2018-nivået, der 16 studenter var på utveksling, beskrives som et ideelt nivå. Flere studenter skal på utveksling nå, noe som kan ha sammenheng med pandemien. På bachelornivå kan det være utfordrende for studentene å finne ut av hvor man kan reise, og å navigere i tilgjengelig informasjon. Dette er en typisk problemstilling i sektoren, som komiteen tenker det kan være naturlig å ta tak i på fakultetsnivå. På spørsmål om man benytter seg av Erasmus-ordninger, uttrykker programledelsen at man ikke har satt dette i system. Praktikantmuligheter i utlandet er utfordrende fordi de ikke gir studiepoeng. Kort sagt er tallene ikke spesielt dårlige, men kan antakelig forbedres dersom det gjøres en innsats med økt tilrettelegging i form av bedre informasjon for studenter. Det er godt tilrettelagt for utveksling fra utlandet, da flere av emnene undervises på engelsk.

2.2 Læringsmiljø, studentaktive læringsformer og programtilhørighet

I egnevalueringen fremheves det at fagmiljøet har jobbet målrettet for å støtte opp om et godt læringsmiljø. Ekstra fadderordninger ble iverksatt under pandemien/perioden med digital og hybrid undervisning. For øvrig er det komiteens inntrykk at et aktivt studentmiljø gjennom programutvalg og velferdsforeninger m.m. har bidratt til å løfte programmet både faglig og sosialt over tid. Fra bachelorprogrammets sider pekes det på foreningene Terra og Programutvalget for Samfunnsgeografi, i tillegg til studenttidsskriftet Samfunnsgeografen og GIS-klubben som positive bidrag til studiemiljøet. Sistnevnte initiativer har imidlertid hatt liten aktivitet i senere tid. Det er naturlig at aktiviteten i student-drevne foreninger og initiativ varierer fra år til år, særlig med pandemien som bakteppe. Det er likevel tilrådelig at instituttet

oppmuntrer nye studenter til å viderebringe disse initiativene dersom man ønsker å opprettholde det gode faglige og sosiale tilbudet som fremheves på programsiden.

Studentene som komiteen intervjuet forteller at de generelt opplever at læringsmiljøet er godt, blant annet fordi miljøet er relativt lite og man har nærhet både til andre studenter og de vitenskapelige ansatte. Dette kontrasteres til sosiologi, der to av studentene har tidligere studieerfaring. Samtidig uttrykker de noe misnøye med kvaliteten på seminarveiledningen, basert på det de opplever som betydelig variasjon i hvorvidt de får hjelp med utfordringer samt forskjeller i seminarledernes faglige fokus.

Basert på oversendt dokumentasjon, fremstår det som om det foregår betydelig faglig-pedagogisk utviklingsarbeid i fagmiljøet. Det er gjort et omfattende arbeid med å re-designe innføringsemnet SGO1001 i tråd med prinsipper for studentaktive arbeidsformer, ledet av professor David Jordhus-Lier. Dette utviklingsarbeidet inkluderer produksjon av en ny lærebok og en rekke undervisningsvideoer. Ifølge egevalueringen tas det også i bruk ulike vurderingsformer i programmet, inkludert skoleeksamen, lengre og korte hjemmeeksamener, semesteroppgaver, og prosjekt- og gruppeoppgaver, med et variert utvalg av oppgavetyper. Underviserne komiteen har snakket med forteller at muntlig eksamen på bacheloroppgaven ble fjernet av ressurs hensyn, noe de synes er synd. En peker på at ressurs situasjonen generelt får innflytelse på valg av eksamensformer, og at det er synd at man er begrenset til en vurderingsform per emne. På spørsmål om det er vanlig å bruke formativ vurdering i undervisningen, svarer en av dette er ønskelig men at det er vanskelig på grunn av ressurs situasjonen.

I intervjuet med undervisere uttrykker en av deltakerne at de «på sett og vis er ganske gammeldagse» med tanke på undervisningsmetoder, men peker på at David Jordhus-Lier har jobbet med å introdusere omvendt klasserom. De uttrykker at de kunne tenke seg mer bruk av skrive- og gruppeoppgaver samt mer innslag av feltarbeid i undervisningen, men at dette er ressurskrevende. En deltaker sammenlikner programmet med utdanningsprogrammer i samfunnsgeografi internasjonalt, og sier at man i utlandet normalt har et større innslag av feltarbeid. Dette begrenses også i Norge av at man ikke kan be studenter bruker penger på reiser. Generelt uttrykkes det at det er viktig at det er rom for variasjon i tilnærming til undervisning. Det fremheves også at man trenger bedre infrastruktur til hybridundervisning.

Studentene opplever at det er litt varierende i hvilken grad undervisere er opptatte av å utvikle sin undervisning. Noen har det «lille ekstra» mens andre ser ut til å ikke være med på utviklingsarbeid i samme grad. Samtidig uttrykker de at de generelt har mange engasjerte undervisere. I diskusjon av eksamensformer, sier flere at de har vært fornøyd med å få mer komplekse oppgaver og hjemmeeksamen som følge av pandemien. Dette opplever de gir mulighet til å jobbe med fagstoffet over tid, og er i bedre samsvar med måten man bruker kunnskap i arbeidslivet. En student uttrykker bekymring for at man nå vil «senke nivået ned

igjen» når samfunnet har åpnet opp post-covid. Samtidig er det noen som vektlegger at det er positivt med variasjon. Spesielt ønsker de forutsigbarhet. En student har tatt et emne der eksamensformen er tett knyttet til seminarundervisningen, og opplever dette som svært positivt.

Oppsummert er komiteens inntrykk at det er lagt inn betydelig arbeid fra instituttets side både når det gjelder læringsmiljø og undervisningskvalitet. Studentene ser i stort ut til å være fornøyde med både det faglige og sosiale læringsmiljøet og oppleve en høy grad av programtilhørighet, både basert på oversendt dokumentasjon fra instituttet (Studiebarometeret m.m.) og samtaler med studentene. Det fremstår også for komiteen som om fagmiljøet benytter varierte undervisnings- og vurderingsformer. Samtidig er det litt uklart for komiteen hvorvidt fornyelsen av undervisningsmetoder primært har vært drevet frem av enkeltpersoner, eller om det er resultatet av en mer gjennomgående tilnærming som favner hele fagmiljøet. Komiteen er også bekymret for at ressursituasjonen (som diskuteres i mer detalj i Del 4) skal ha en negativ effekt på undervisningskvaliteten. Det er for eksempel bekymringsfullt at underviserne vi snakket med ikke ser ut til å ha rom til å drive formativ vurdering. Samtidig er det mange måter å drive formativ vurdering på som ikke er særlig ressurskrevende (f.eks. medstudentvurdering eller muntlige, kollektive tilbakemeldinger fra underviser), som fagmiljøet bør vurdere å bruke i stedet for mer tradisjonelle tilnærminger der studenter får individuelle tilbakemeldinger fra lærer på skriftlige arbeider.

2.3 Målgruppe, rekruttering, Inntakskvalitet og oppnådde resultater

Bachelorprogrammet i samfunnsgeografi har 50 studieplasser. I egenevalueringen pekes det på at søkertallet har holdt seg relativt stabilt. Når det gjelder antall søkere, har det ifølge egenevalueringen variert fra 1,9 til 2,5 førstevalgssøkere per studieplass i perioden 2015 til 2021. Komiteen vurderer at dette tallet kunne vært høyere, og gjerne holdt seg stabilt over 2 førstegangssøkere per studieplass. I intervjuene med studentene hørte vi om flere tilfeller av studenter som hadde startet på bachelorprogrammet i sosiologi og deretter søkt seg over til samfunnsgeografi, som disse studentene «ikke visste at fantes» da de først søkte seg til sosiologi. Komiteen oppfordrer derfor instituttet til å styrke sin rekrutteringsstrategi til bachelorprogrammet, for eksempel gjennom målrettet, oppsøkende virksomhet mot videregående skoler. Et mindre ressurskrevende alternativ kan også være å invitere skoleklasser til å besøke Blindern, eller å tilby foredrag over videolenke til skoler over hele landet. Gitt at samfunnsgeografi, både internt ved UiO og eksternt, har vært oppfattet som et noe ukjent fag for mange kan det tenkes at en tydeligere profilering av samfunnsgeografi i arbeidslivet og den offentlige debatten kunne påvirket flere til å søke opptak. Dette kan være ressurskrevende, men kan for eksempel sees i sammenheng med pågående forskningsprosjekter der offentlig formidling inngår.

Inntakskvaliteten på programmet har gått fra 40,5 i 2016 til 47,4 i 2020, og deretter ned til 42,6 i 2021. Inntakskvaliteten er dermed relativt god. Samtidig vil den antakelig holde seg på den høyere delen av denne skalaen (eller styrkes ytterligere) dersom man får noen flere førstevalgssøkere per studieplass.

Studiepoengproduksjon per student har gått fra ca. 44 i 2017 til 52,2 studiepoeng i 2020. Ifølge oversendt dokumentasjon er det et økende antall studenter som fullfører graden. Bacheloroppgaveemnet hadde 52 oppmeldte studenter våren 2021. Våren 2022 var det 42 studenter oppmeldte studenter da egevalueringen ble skrevet. Frafallstallene før pandemien, som lå på rundt 30% er ganske vanlige for disiplinfag i UH-sektoren. 41% i 2020 er derimot noe høyt, men tall fra pandemiperioden er både vanskelige å tolke og antakelig ikke representative for den generelle utviklingen av studieprogrammet. Komiteen er ikke spesielt bekymret for frafallstallene, men anbefaler instituttet å fortsette med målrettede tiltak for å holde frafallsprosenten på et rimelig nivå. Dette kan blant annet handle om å gjøre arbeidslivsrelevansen av programmet enda tydeligere og opprettholde det positive arbeidet ved instituttet knyttet til studentenes læringsmiljø.

2.4 Arbeidslivsrelevans

Historisk har samfunnsgeografi vært noe ukjent for de fleste utenfor fagmiljøene, herunder i arbeidslivet. Komiteens møte med studentrepresentantene bekreftet til en viss grad dette inntrykket ved at flere av dem fortalte hvordan de ofte var nødt til å forklare hva samfunnsgeografi er for utenforstående.

Tidligere har fagets anonymitet kanskje gjort jobbmulighetene færre sammenliknet med de større og mer kjente samfunnsfagene, og det har i flere år vært arrangert en type arbeidslivsseminarer for studenter der tidligere studenter har fortalt om mulighetene i arbeidslivet. Samtidig har utviklingen, spesielt innenfor byplanlegging i offentlig og privat sektor, ført til økt bevissthet for samfunnsgeografens relevans i å forstå komplekse by- og samfunnsutviklingsprosesser. Dette viser seg blant annet i at stillingsannonser innen byplanlegging nå eksplisitt nevner "samfunnsgeograf" som kvalifiserende utdanning. Dette er også blitt mer utbredt i stillingsutlysninger knyttet til miljø og regional planlegging.

Mot dette bakteppet jobber instituttet med å gjøre studentene mer bevisst på sine muligheter i arbeidslivet. Prosjektemnet SGO2040 CityStudio er, for eksempel, et tilbud for SGO-studenter som er interessert i et arbeidsrettet emne, hvor studenter fra andre universiteter i Oslo-området kobles sammen med Oslo kommune og næringslivet. Emnet har begrenset antall plasser, men stadig flere SGO-studenter søker og får opptak.

Våren 2021 initierte ISS et samarbeid med Karrieresenteret for gjennomføring av kurs i karriereplanlegging- og bevisstgjøring for nye studenter, og kurs i kompetanseforståelse for avsluttende bachelorstudenter. Kursene skal bidra til studentenes bevisstgjøring av egne kompetanse og kvalifikasjoner samt trening i formidling av dette til potensielle arbeidsgivere. I våre samtaler med studentrepresentantene var det varierende i hvilken grad de visste om dette tilbudet og/eller hadde benyttet seg av det. Det fremkom også at kurset fremsto som ganske generisk og i begrenset grad innrettet mot fagområdets egenart. Komiteen anser kurstilbudet som positivt, men ser det som vel så viktig at studentene får delta i regelmessige samtaler om studieprogrammets arbeidslivsrelevans med vitenskapelige ansatte som del av den ordinære undervisningen. Et slikt systematisk fokus over tid, der studentene blir bevisstgjort på fagets relasjon til «det virkelige liv» i ulike settinger gjennom studieløpet og blir utfordret til å «sette ord på hva de kan», vil sannsynligvis ha større effekt enn enkeltstående kurs. Dette understrekes av tallgrunlaget som er oversendt fra ISS, der et flertall av respondentene uttrykker at de er «uenig» eller «helt uenig» i de to påstandene «under studietiden lærte jeg å kommunisere hvordan min kompetanse kan brukes i arbeidslivet» og «under studietiden lærte jeg å beskrive mine ferdigheter». Mindre enn 20% av utvalget sier at de er «helt enig» eller «enig» i disse påstandene.

Komiteen skiller mellom to grunnleggende tilnærminger til forståelsen av «arbeidslivsrelevans». Den ene forståelsen er av en praktisk-operativ karakter og yrkesrettet, og kommer typisk til uttrykk ved studentene uttrykker ønske om «mer praksis». Den andre forståelsen vektlegger kunnskaper og ferdigheter som karakteriserer et fagområdes egenart, der relevansen av faget relateres eksplisitt til arbeidslivets behov. Fra komiteens møter med både ledelse, ansatte og studenter ble det ikke uttrykt planer eller ønsker om å endre studietilbudet i en mer “yrkesrettet” retning og det ble heller pekt på mulighetene i å styrke fagets egenart. Komiteen støtter denne tilnærmingen, og i tråd med kommentaren ovenfor anbefaler vi at studentene i større grad blir bevisstgjort, som en integrert del av undervisningen, på de akademisk-teoretiske og metodiske tilnærmingene som kjennetegner samfunnsgeografi og relevansen av disse tilnærmingene for ulike samfunnsoppgaver. Dette kan for eksempel handle om å kunne identifisere, analysere og drøfte relevant kunnskap med utgangspunkt i fagområdets egenart. Disse kompetansene er svært sentrale i mange type jobber. Dette bekreftes av tallgrunlaget som er oversendt fra instituttet, der 69% av respondentene svarer «evne til analyse/problemløsning/kritisk tenkning» på spørsmål om hvilke former for kunnskap og ferdigheter de har hatt mest nytte av i arbeidslivet.

Fra fakultetets strategiske plan 2020-2030 fremheves målsetningene om at studiene skal utdannes for avanserte oppgaveløsninger innenfor et vidt spekter av arbeidsområder, og at fakultetet skal utdanne kandidater som er ettertraktet i arbeidsmarkedet. Oppsummert vil komiteen peke på at førstnevnte målsetning virker å være godt ivaretatt innenfor dagens program, men at det å være ettertraktet i arbeidslivet kan styrkes ytterligere med et større

fokus på kompetanseforståelse og å “sette ord på hva man egentlig kan” gjennom hele studieløpet.

3. Masterprogrammet Human Geography

3.1 Læringsmål, læringsutbytte, helhet og sammenheng i studieprogrammet og internasjonalisering

Programstrukturen, slik den presenteres på nettsidene, har generelt god helhet og sammenheng. Ifølge egenrapporten og programledelsens samtaler med komiteen jobbes det kontinuerlig med en rekke utviklingstiltak. Instituttet ønsker å sette i gang en revidering av masterprogrammet, inkludert en gjennomgang av faglig profil, eksisterende emneportefølje og sammensetning av spesialiseringer.

Når det gjelder faglig profil er komiteens syn at masteren kan følge opp med samme tilnærming som “den nye” bacheloren, det vil si med en større vektlegging av samfunnsgeografiens rolle, posisjon og relevans i bærekraftsspørsmål. Bærekraft er allerede en sentral og integrert del av den eksisterende emneporteføljen. Det vil derfor i første rekke være nødvendig å vektlegge dette tydeligere i omtalen og formidlingen av studieprogrammet, inkludert i læringsutbyttebeskrivelser. På HGO4011 er det allerede en forelesning som er dedikert til dette temaet. Det kan vurderes om bærekraft skal vektlegges enda mer i dette emnet.

Når det gjelder programstruktur uttrykker både studentene og programledelsen at det er noen utfordringer knyttet til at overlapp mellom enkelte emner og masteroppgaven, og enkelte emner og feltarbeidsopphold. Generelt sier de at emnesammensetning er litt mer utfordrende på masternivå enn på bachelornivå. Denne utfordringen knyttet til programstruktur får implikasjoner for studenters muligheter til å ta spesialiseringer. Ifølge programledelsen er det nå ca. 40-50% av studentene som ikke velger en spesialisering, og for noen er dette begrunnet i praktiske vanskeligheter med å få tatt emnene som inngår i en spesialisering. Dette gjelder i første rekke studentene som ønsker å kombinere en 60 poengs masteroppgave og en spesialisering. Det kommer fram i intervjuene generelt at det ses på som viktig å opprettholde mulighetene for spesialiseringer i masteren.

Komiteens inntrykk er at muligheter til spesialisering kan virke faglig og personlig motiverende for studentene og at det potensielt kan ha en funksjon som forberedelse til en fremtidig karriere innen forskning og akademia. Samtidig er det vurdert at spesialiseringer i mindre grad har betydning for jobbsøking og karrieremuligheter utenfor akademia og komiteen ønsker derfor å utfordre fagmiljøet til å tenke grundig igjennom dette. Vi tror verdien i å vise at en har en spesialisering ikke nødvendigvis er så stor i forbindelse med jobbsøknader, arbeidslivsrelevans og lignende. Den viktigste “spesialiseringen” vil i mange tilfeller være temaet for masteroppgaven. I for eksempel jobbsøknader kan det å presentere temaet for masteroppgaven, og de emnene de har valgt, være en vel så god fremheving av

hvilken kompetanse studentene har, som en spesialisering er. Hvis en ikke har spesialiseringer, vil det videre være slik at alle studentene står mer fritt til å velge blant emnene som tilbys når det passer i den enkeltes studieløp. I tråd med at både ansatte og studenter selv peker på betydningen av at samfunnsgeografiens analytiske karakter er det samtidig viktig at studieprogrammene gir mulighet for faglig fordypning.

Det er utfordrende for komiteen å vurdere internasjonaliseringsdimensjonen ved et relativt nyoppstartet program, gitt at de siste årene har vært preget av covid-pandemien. Imidlertid er det godt tilrettelagt for internasjonale studenter gitt at alle emner undervises på engelsk, med engelskspråklig pensumlitteratur. Flertallet av de internasjonale søkerne som får tilbud om opptak møter opp til studiestart. I egevalueringen uttrykkes det også at internasjonale studenter er ganske godt integrerte i studiemiljøet. Imidlertid forteller studentrepresentantene at internasjonale studenter har vært skuffet over at de ikke kan ta GIS, fordi dette emnet forutsetter at man har tatt GIS på bachelornivå. Tallene for HGO-studenter som reiser til utlandet på utveksling og feltarbeid er også vanskelig å vurdere gitt at tallene er begrensede på grunn av pandemien, men komiteen legger til grunn at fagmiljøet kan ha utbytte av å se på de samme problemstillingene som er nevnt ovenfor i forbindelsen med bachelorprogrammet, det vil si om informasjon og oppfølging knyttet til feltarbeid og utveksling er tilstrekkelig systematisk. Samtalene med studenter og programledelsen indikerer et forbedringspotensial her. Videre er en mulig utfordring for masterstudenter som ønsker å studere i utlandet er at man blir oppfordret til å skrive en 30-poengs master, noe som kan gå på tvers av faglige ambisjoner.

3.2 Læringsmiljø, studentaktive læringsformer og programtilhørighet

Tallene fra studiebarometeret er svært positive med tanke på studentenes opplevelse av det faglige og sosiale miljøet ved studieprogrammet. Masterprogrammet har en liten gruppe studenter, som normalt vil gjøre det enklere å jobbe med læringsmiljø og programtilhørighet. Dette fremheves i egevalueringen. Ifølge egevalueringen er også utenlandske studenter relativt godt integrert i studieprogrammet. Studentforeningene beskrives i intervjuet med programledelsen som veldig aktive, med en rekke utenomfaglige arrangementer. Samtidig beskrives aktivitetsnivået som delvis personavhengig, men at instituttet forsøker å kompensere når det er et lavt aktivitetsnivå. Studentene uttrykker også at de generelt er godt fornøyde, og de opplever at vitenskapelig ansatte er lett tilgjengelige. I tillegg avholdt instituttet med egne møter for ulike kull av masterstudenter for å sikre god en kontaktflate og dialog med kull som ikke var representert i Programutvalget.

Ifølge egevalueringen tas det i bruk varierte undervisningsformer, inkludert forelesninger, seminarer, omvendt klasserom, prosjektoppgaver, praksis og ekskursjoner. Eksamensformene består i hovedsak av semesteroppgave eller hjemmeeksamen som

vurderingsform, men også mappevurdering tas i bruk. Studiebarometeret viser at studentene generelt er godt fornøyde med vurderingsformene på programmet. Programledelsen forteller i intervjuene at man de siste årene har kortet ned på omfanget på eksamensoppgavene, fra f.eks. 6000 ord til kortere tekster. De lange tekstene krevde mye av studentene og fikk også økonomiske konsekvenser for sensur. Samtidig kan man stille spørsmål ved om studentene bør skrive en litt lengre tekst som forberedelse til masteroppgaven.

I samtalen med studentene oppsto det en diskusjon om undervisningsspråk. På den ene siden, ble det fremhevet at det var positivt å bli mer komfortabel med akademisk engelsk, og at man lærte mye av å studere sammen med internasjonale studenter. Å beherske engelsk ble også beskrevet som en fordel i jobbmarkedet. På den andre siden, uttrykte en student at hen opplevde at norskkunnskapene var blitt dårligere «etter at jeg begynte på Blindern». Hen legger vekt på at mange som uteksamineres vil bli ansatt i en statlig eller kommunal virksomhet, der det vil være viktig å kunne uttrykke seg på godt norsk. For denne studentgruppen kan det oppleves som et savn å ikke snakke mer norsk i undervisningen. Hen forteller videre at det opplevdes problematisk at deltakerne som bidro til bacheloroppgaven, måtte lese oppgaven på engelsk. Det er et samfunnsoppdrag å være samfunnsgeograf, uttrykker studenten, og derfor er det viktig at man kan kommunisere godt på norsk. Dette er en dagsaktuell problemstilling for flere utdanningsprogrammer i UH-sektoren, der politiske ambisjoner om internasjonalisering og forberedelse til en potensiell internasjonal forskerkarriere kan stå i et spenningsforhold med behovet for å ivareta norsk fagspråk og utdanne kandidater til et arbeidsmarked som i stor grad er norskspråklig. Instituttet kan vurdere å utvikle tiltak som også ivaretar studenters behov for å utvikle et norsk fagspråk innenfor samfunnsgeografi.

3.3 Målgruppe, rekruttering, Inntakskvalitet og oppnådde resultater

Programmet har en opptaksramme på 26 studieplasser. Egenevalueringen viser en god økning i antall søkere siden det engelskspråklige programmet startet opp høsten 2017, med 5,58 førstevalgssøkere per studieplass i 2021. Dette er et solid tall. Inntakskvaliteten kunne vært noe høyere, men har steget betydelig fra 3,0 til 3,8 i perioden 2017 til 2021. Tall knyttet til gjennomføring og frafall er tilfredsstillende.

Selv om masterprogrammet har relativt mange førstevalgssøkere, anbefaler komiteen at instituttet ser rekrutteringsstrategier for bachelor- og masterprogrammet i sammenheng og utreder muligheter for mer oppsøkende virksomhet, for å sikre at programmet ivaretar høy inntakskvalitet i et langtidsperspektiv.

3.4 Arbeidslivsrelevans

De generelle vurderingene av kjennskap og bevissthet om samfunnsgeografi som studie og fag som er omtalt for bachelorprogrammet, gjelder også for masterprogrammet.

Studentbarometeret viser at studentene ønsker mer informasjon om og kontakt med arbeidslivet. Her scorer masterprogrammet noe lavere enn snittet for samfunnsvitenskapene. I egevalueringen sies det at det jobbes aktivt med arbeidslivsrelevans på programmet. Blant annet har ett emne, HGO4203 Sustainable Urban Transformations, en praksiskomponent. Det sies at en slik komponent gjerne kan utvides til andre felt.

Videre har instituttet initiert et kurs i kompetanseforståelse for nye og avsluttende masterstudenter, med mål om å bedre studentenes bevisstgjøring av egen kompetanse og å formidle dette. Komiteen støtter satsingen på kompetanseforståelse og mener det er bra om dette kan videreutvikles og forsterkes. Imidlertid mener komiteen at det vil ha større effekt dersom undervisere er mer bevisste på å fremheve, og vise eksempler på, arbeidslivsrelevansen i de enkelte emnene når det er relevant. Vi mener dette bør være en viktig prioritering, gitt at studiebarometer i 2021 viste at studentene i snitt skårte 1,9 over 5 når de skulle ta stilling til påstandene «jeg får innføring i hvordan jeg kan formidle min egen kompetanse til potensielle arbeidsgivere» og «jeg får god informasjon om hvordan kompetansen min kan brukes i arbeidslivet». Disse resultatene reflekteres også i studiebarometeret. Komiteen tror det er bedre å prioritere arbeid knyttet til å utvikle studentenes bevissthet om egne kunnskaper og kompetanser enn å legge stor vekt på praksiskomponenter i flere emner, da sistnevnte er svært ressurskrevende.

Om det hadde vært mulig å sette av midler til feltbesøk/-kurs, som omfattet alle studentene på programmet, hadde det vært en styrke for programmet. For et fag som samfunnsgeografi kan feltbesøk/-kurs generelt være veldig verdifullt, også knyttet til arbeidslivsrelevans, for eksempel ved at en her kan treffe relevante aktører og personer (som kanskje også har denne masteren fra UiO) og få innsikt i og jobbe med "virkelige" problemstillinger i praksis.

4. Ressurser og infrastruktur

Ifølge egevalueringen er samfunnsgeografistaben sammensatt som følger ved slutten av høstsemesteret 2021:

- Faste vit. ansatte: 11
- PhD-stipendiater: 11 (basismidler 4, eksterntfinansierte 7 (3 uten undervisningsplikt))
- Postdoktorer: 3 (basismidler 1, eksterntfinansierte 2 (2 uten undervisningsplikt))

I intervjuene uttrykker programleder en bekymring for ressursituasjonen. Ressursituasjonen fremstår som den generelt er preget av at staben er underbemannet, sett i lys av omfanget på undervisningsoppgavene ved bachelor- og masterprogrammet. Ifølge programleder er det nå registrert 9000 overtidstimer overskudd fordelt på 11 faste vitenskapelige ansatte. Dette er, igjen ifølge programleder, et overskudd som har bygget seg opp over 10 år, og det betydelige utviklingsarbeidet som er blitt gjennomført på bachelor- og masterprogrammet er derfor delvis utført på «dugnadsånd». Overskuddet oppgis å variere per person, fra 250 til 2000 timer.

Ifølge egevalueringen forventes det også flere naturlige avganger fra 2025, og det er fremskyndet rekruttering av en førsteamanuensisstilling øremerket geografiske informasjonssystemer. Egevalueringen redegjør også for at ressursituasjonen har vært preget av at medlemmer av staben også har bidratt til områder som utviklingsstudier og geografiske informasjonssystemer. Av økonomiske årsaker har også instituttet gjennomført det som i egevalueringen omtales som en «effektiviserings/dimensjoneringsprosess», med mål om å redusere undervisningsaktiviteter i samtlige programmer (estimert til 22%).

Ved spørsmål om det er bærekraftig å opprettholde utvalget av valgfrie emner på bachelornivå samt fire spesialiseringer på masternivå, vektlegger programledelsen at UiO har et nasjonalt ansvar for å opprettholde bredden i fagfeltet i sine undervisningstilbud. Samtidig har man lagt ned et emne (SGO3300) for å redusere undervisningsbelastningen. I egevalueringen sies det også at man planlegger en gjennomgang av masterprogrammet lik den som er gjennomført på bachelor, og at en «tydeliggjøring av disiplinens fagprofil i bærekraftsspørsmål» kan bidra til å forbedre balansen mellom studieprogrammets krav og bemanningssituasjonen.

I samtale med undervisere uttrykker også de at programmene preges av en generell ressursknapphet, og uttrykker at en årsak kan være at man har for mange emner på masternivå. De opplever at det gradvis blir mindre ressurser å drive undervisningen for, og at man derfor har blitt nødt til å kutte i seminarer og antall kurs. Samtidig mener de det er viktig at studentene skal ha rom til å velge spesialiseringer de er interesserte i.

5. Oppsummerende vurderinger og anbefalinger

Oppsummert ser både bachelor- og masterprogrammet ut til å i stor grad være velfungerende, sett i lys av punktene som spesifiseres i evalueringskomiteens mandat. Resultatene fra studentevalueringer er jevnt over svært gode, men noen unntak knyttet til arbeidslivsrelevans. Komiteens generelle inntrykk er at læringsmiljøet på både bachelor- og masterprogrammet i samfunnsgeografi er godt. Både bachelor og masterprogrammet tilbyr forholdsvis mange emner og faglige underdisipliner. En høy grad av spesialisering og et mindre antall obligatoriske emner bærer med seg en risiko for svakere helhetlig programtilhørighet og læringsmiljø, isolert sett. I en slik situasjon spiller studentdrevne initiativ, oppfølging av nye studentkull og andre tiltak for økt læringsmiljø og samhold en særlig viktig rolle. Komiteen registrerer at både aktivt studentengasjement og målrettede tiltak fra instituttet har bidratt til å opprettholde gode resultater knyttet til læringsmiljø.

Komiteen er også imponert over det betydelige utviklingsarbeidet som karakteriserer begge studieprogrammene, inkludert satsingen på studentaktiv undervisning og varierte vurderingsformer. Nybrottsarbeidet som er gjennomført på innføringsemnet på bachelorprogrammet er velkjent ved UiO, og i studentundersøkelser skårer begge programmene godt på tilfredshet med den faglige og pedagogiske innretningen på programmene.

Til tross for et svært positivt helhetsbilde, har vi i del 2-4 også pekt på noen utfordringer knyttet til punktene som er spesifisert i mandatet. Komiteen finner ikke svakheter ved studieprogrammenes utforming, organisering og gjennomføring som reiser grunnleggende spørsmål ved programmenes studiekvalitet. Imidlertid ser vi rom for forbedring og videreutvikling på noen punkter, som vi utdyper nedenfor.

Anbefalinger

- *Programorganisering masterprogrammet.*

Komiteen anbefaler at profilen på masteren gis samme tilnærming som bacheloren, det vil si med vektlegging av fagets relevans for bærekraft. Emneporteføljen på programmet er oppdatert og godt utviklet i forhold til bærekraft. Det er derfor i første rekke behov for å tydeliggjøre profilen i omtalen av programmet og i læringsutbyttebeskrivelsene.

Komiteen anerkjenner at spesialiseringene kan være bra for at studentene i større grad opplever at de kan definere og formidle "hva de kan" ovenfor seg selv og omverden, inkludert arbeidslivet. Det finnes imidlertid argumenter for å vurdere om det er hensiktsmessig å ha

spesialiseringer på programmet. Det ene argumentet er av praktisk karakter, og handler om at det for flere studenter er utfordrende å gjennomføre ønsket spesialisering på grunn av overlapp mellom emner. Det andre argumentet er at vi tror verdien av spesialiseringer ikke er så stor når masteren er fullført. En beskrivelse av tema for masteroppgaven og de emnene en har tatt kan trolig være vel så viktig for studenter når de søker jobb. Et tredje argument er at alle studentene vil stå mer fritt til å velge emnesammensetning ut fra egne interesser, hvis det ikke er spesialiseringer. Et fjerde argument er at ressurs situasjonen ved instituttet (som drøftet i mer detalj nedenfor) kan stå i et spenningsforhold til antall spesialiseringer. Fem «linjer» (fire tematiske spesialiseringer i tillegg til en generell grad) er et høyt tall for et studieprogram som er dimensjonert til 26 studieplasser. Komiteen vil ikke anbefale en bestemt løsning her, men vi er usikre på om dagens ordning er optimal og vil anbefale fagmiljøet å grundig drøfte argumenter for og imot spesialiseringer opp mot argumentene vi presenterer her. I samtalen med instituttet opplevde vi at behovet for spesialiseringer var «tatt for gitt», og vi tror fagmiljøet kan ha nytte av å diskutere om dette faktisk er tilfelle.

- *Programorganisering bachelorprogrammet.*

Komiteen anerkjenner det betydelige arbeidet som er lagt ned i videreutviklingen av introduksjonsemnet. Studentintervjuene understreker betydningen av at alle får en introduksjon til sentrale teorier innenfor samfunnsgeografi, da det kan være utfordrende for studentene å se de store sammenhengene i et fagfelt som er svært bredt og sammensatt. Vi oppfordrer fagmiljøet til å opprettholde og fortsatt tydeliggjøre dette innenfor rammene av introduksjonsemnet og de påfølgende emnene i studieprogrammet. Dette handler sannsynligvis i stor grad om meta-kommunikasjon med studenter, heller enn faglige endringer i emnene. Slik meta-kommunikasjon kan for eksempel handle om emneinformasjon på nett (inkludert læringsutbyttebeskrivelser som henviser til fagets historie og sentrale teorier) og samtaler som finner sted som en integrert del av undervisningen.

På bachelorprogrammet bør studentene sikres en god innføring i kvalitative metoder, ved at det innarbeides i de obligatoriske emnene. Dette kan gjøres ved å la kvalitative metoder få en betydelig plass i det nye emnet SGO1004, eller på andre måter. Dagens løsning med en anbefaling om å ta et emne i kvalitative metoder som et fritt emne, er for svak sett i forhold til kunnskapsmålene for studieprogrammet.

- *Arbeidslivsrelevans (bachelor- og masterprogrammet).*

Komiteen anbefaler at instituttet ikke legger for stor vekt på en forståelse av arbeidslivsrelevans som “praksis”. Overordnet mener komiteen at den akademisk-teoretiske

forankringen må beholdes, og støtter instituttets linje med å arbeide med kompetanseforståelse. Arbeidet med kompetanseforståelse bør styrkes, ved å vektlegge fagets egenart i kompetanseforståelse og ved å integrere dette fokuset mer systematisk på tvers av emnene i de to studieprogrammene (i kontrast til et eget kurs fokusert på arbeidslivsrelevans). En prioritering av feltarbeid/-kurs, som kunne inkludere alle studentene på programmene, ville styrket studieprogrammene generelt, også i forhold til arbeidslivsrelevans. Her er det potensial for å utvikle mer kollektive tilnærminger der partnere i arbeidslivet mobiliseres på nye måter.

Innenfor emnene City Studio og Sustainable Urban Transformations har man knyttet til seg partnerbedrifter og organisasjoner. Komiteen vurderer at slike kontaktflater kan være positive både for studenter, ansatte og deltakerne fra arbeidslivet, men ser samtidig at utvidelse av slike ordninger kan utfordre ressursituasjonen på instituttet.

- *Rekruttering bachelorprogrammet*

Bachelorprogrammet kunne med fordel hatt litt høyere søkertall. Komiteen anbefaler derfor at fagmiljøet/programledelsen utreder målrettede tiltak for å gjøre programmet bedre kjent blant målgruppen. Dette kan gjerne gjøres i samarbeid med studentene, som vil være en god kilde til kunnskap om hvordan man kan nå frem til aktuelle målgrupper. Et konkret forslag som instituttet kan vurdere, dersom det ikke allerede er gjort, er skolebesøk til videregående skoler. Skoleklasser i samfunnsfag kan også inviteres til UiO.

Det har vært arrangert alumni-arrangementer der tidligere studenter fra ulike deler av arbeidslivet har fortalt om sine erfaringer. En slik tilnærming kunne kanskje også vært forsøkt tilpasset til rekruttering til bachelorprogrammet, for eksempel gjennom å lage informasjonsmateriell, innhold på sosiale medier eller liknende der potensielle søkere kan se hvordan samfunnsgeografi er relevant for ulike deler av arbeidslivet. Dette bør med fordel gjøres for alle de ulike retningene i faget for å vise studiets mangfold og valgmuligheter.

- *Internasjonalisering (bachelor- og masterprogrammet)*

Programmene for samfunnsgeografi har hatt en dreining mot mer bruk av engelsk i seinere år, som har gitt økte forutsetninger for innslag av internasjonale studenter. Masterprogrammet i sin helhet, og fem av ni tematiske emner på bachelorprogrammet tilbys nå på engelsk. Samtidig er det betydelig variasjon i hvor mange studenter som drar ut på utveksling, også når man tar høyde for pandemien. Disse tallene, kombinert med samtalerne vi har hatt med studentene, gjør at komiteen mener det er verdt å undersøke om tilgjengelig informasjon om utveksling er tilstrekkelig systematisert og enkel å finne for studenter.

Mangel på tilstrekkelig informasjon for studenter om utveksling er en generell utfordring i UH-sektoren, og forutsetter organisatoriske tilnærminger som typisk involverer fakultetsnivå. Dette er dermed ikke en oppgave som instituttet nødvendigvis kan gjennomføre alene. På masternivå vil også studentene måtte velge mellom en masteroppgave på 60 studiepoeng eller et utvekslingsopphold. En mulighet her kan være å utrede mulighetene for utveksling til et studiested der studentene kan kombinere tilstrekkelig metodeundervisning, utveksling og arbeid med masteroppgaven.

Fra intervjuer med instituttledelsen kom det fram at muligheten for å jobbe som praktikant med støtte fra Erasmus ikke er noe som blir løftet frem eller satt i system fra instituttets side. Komiteen mener at det finnes et potensiale for å realisere mulighetene for internasjonalisering som allerede finnes. Her er det ikke instituttet som står som hovedansvarlig, men instituttet kan bidra til å spre informasjon om mulighetene som finnes og etterlyse bedre informasjon og tilrettelegging fra fakultetet.

- *Studentaktive undervisningsformer (bachelor- og masterprogrammet)*

Komiteen anerkjenner at det har blitt gjennomført betydelig utviklingsarbeid knyttet til både bachelor- og masterprogrammet i samfunnsgeografi, med vektlegging av studentaktive undervisningsformer og variasjon i vurderings- og læringsaktiviteter. Komiteen er generelt imponert over instituttets vektlegging av undervisningskvalitet og studentenes læringsmiljø, og NOKUT-tallene dokumenterer også at studentene i stort er fornøyde med undervisningen.

Det er imidlertid noe uklart for komiteen hvorvidt dette utviklingsarbeidet primært er blitt drevet av ildsjeler, eller om hele fagmiljøet har vært involvert i kollektive og systematiske prosesser. Vi stiller dette åpne spørsmålet fordi komiteen er opptatte av at resultatene av det positive utviklingsarbeidet bør forankres bredt i fagmiljøet for å få best effekt. For eksempel er det svært positivt at innføringsemnet på bachelor har fått en helhetlig revisjon av undervisnings- og vurderingsformer, der det stilles tydelige krav til studenters forberedelse og aktive deltakelse i undervisningen. Imidlertid bør grunnleggende prinsipper for å styrke studenters læring også ligge til grunn for resten av studieløpet. Det betyr ikke at alle undervisere må benytte seg av de samme *undervisningsmetodene* (som for eksempel omvendt undervisning), men at fagmiljøet som helhet bør vektlegge forskningsbaserte prinsipper for undervisning. Dette omhandler blant annet studentaktive undervisningsformer, formativ vurdering, utvikling av studentenes kompetanse til å sette ord på hva de forstår (og ikke forstår), og evne til å sette ny kunnskap inn i en større helhet (inkludert arbeidslivsrelevans). En systematisk tilnærming til dette kan blant annet handle om at man oppretter kollegiale arenaer for utvikling og fagfellevurdering av undervisning, på samme måte som man har kollegiale arenaer for utvikling og fagfellevurdering av forskning. Det kan også handle om at man har felles digitale områder for å dele undervisningsressurser,

inkludert eksempler på vurderingsformer, støttemateriell for seminarundervisning, o.l. Slike tilnærminger kan gjøre et fagmiljø mindre sårbart for at verdifull kompetanse forsvinner med enkeltindivider. Komiteen anser også dette for å være viktig gitt den utfordrende ressursituasjonen ved instituttet. Vi utdyper dette i neste punkt.

- *Ressurssituasjonen for fagmiljøet i samfunnsgeografi*

Komiteen opplever ressursituasjonen som relativt alvorlig på grunn av det høye antallet overtidstimer blant vitenskapelige ansatte. I samtalene med vitenskapelige ansatte og programledelsen kommer det også frem at dette har fått konsekvenser for studietilbudet, for eksempel ved at seminargrupper er blitt slått sammen, at vitenskapelige ansatte opplever at de ikke har tilstrekkelig med ressurser til å gjennomføre formativ vurdering, og det uttrykkes at studentene bør ha muntlig eksamen i forbindelse med vurdering av bacheloroppgaver, men at dette ikke er mulig på grunn av ressursituasjonen.

Ressursknapphet knyttet til undervisning er en utbredt utfordring i UH-sektoren, og vi opplever utfordringen ved samfunnsgeografi som sammensatt.

Et aspekt gjelder at mye utviklingsarbeid tilsynelatende er blitt drevet på «dugnadsånd». En slik tilnærming er utbredt i UH-sektoren, men er sjelden bærekraftig over tid. Vi viser tilbake til kommentarene ovenfor knyttet til kollektive tilnærminger til utvikling av undervisningskvalitet, og ber fagmiljøet vurdere om de kan håndtere ressursene bedre ved å «dra sammen».

Et annet aspekt er at både bachelor- og masterprogrammet ser ut til å ha relativt mange valgmuligheter, og komiteen stiller spørsmål ved om dette er en bærekraftig tilnærming gitt ressursituasjonen. En slik bredde i tilbudet skyldes ofte to forhold. Et forhold er at man innad i fagmiljøet føler seg forpliktet til å tilby «alt». Programledelsen uttrykte i samtale med komiteen at dette var en bevisst tilnærming ved ISS, basert på at UiO hadde et nasjonalt ansvar for samfunnsgeografi og dermed må tilby alle områdene innenfor faget. Komiteen stiller seg noe spørrende til dette, spesielt i lys av ressursituasjonen, og vil oppfordre instituttet til å vurdere man i større grad kan utforske en arbeidsdeling mellom UiO og andre universiteter som tilbyr fag innenfor samfunnsgeografi. Et annet alternativ for å kunne tilby faglig bredde er å fremheve muligheten for å få godkjent kurs utenfor porteføljen som tilbys på samfunnsgeografi.

Et annet forhold er at bredde i et studietilbud ofte handler om at «alle» innenfor et gitt fagområde skal kunne undervise et emne innenfor sitt felt. Denne tilnærmingen er svært forståelig fra et kollegialt perspektiv, men er ofte ikke bærekraftig i et ressursperspektiv. Komiteen vil derfor oppfordre instituttet til å vurdere om man kan kutte ned på antall emner,

og vurdere om ulike felt innenfor samfunnsgeografi kan behandles innenfor samme emne. Dette vil kunne redusere ressursbehov knyttet til undervisning og sensur. Ved å kanalisere flere ressurser inn i færre emner, kan man få høyere kvalitet på undervisnings- og vurderingsaktiviteter, i stedet for å «bruke ostehøvel» på mange emner. Med en slik tilnærming er det også enklere å ta høyde for at noen felt innenfor samfunnsgeografi er «sesongbetonte», der for eksempel bygeografi og miljø har vært på frammarsj de siste årene mens noen andre fagfelt har fått noe redusert oppmerksomhet.

Komiteens studentrepresentant vil samtidig fremheve at antall emner som tilbys studentene på masterprogrammet allerede i dag kan oppleves som knapp, da noen emner kun tilbys annethvert år. En ytterligere reduksjon i emneporteføljen bør være gjenstand for en grundig vurdering av konsekvenser dette vil ha for faglig bredde.

Et tredje aspekt handler om hvordan man operasjonaliserer forventningen om studentaktive arbeidsformer i undervisningen. Formativ vurdering kan for eksempel med fordel gjennomføres i form av medstudentvurdering, der det er studentene selv som gir hverandre tilbakemeldinger på tekster-under-arbeid. Det er også fullt mulig å tilrettelegge for studentdrevne kollokvier, der studentene selv står ansvarlig for møtevirksomheten, men med en klar faglig og organisatorisk struktur som er definert av instituttet. Denne arbeidsformen er for eksempel godt etablert ved Det juridiske fakultetet ved UiO, der studentdrevne kollokvier står sentralt som forberedelse til seminarer med vitenskapelige ansatte. Kort sagt vil komiteen anbefale instituttet å i større grad utforske undervisningsmetoder der studentene fungerer som en ressurs for hverandre, i et godt samspill med undervisning som drives av vitenskapelige ansatte. Canvas er et verktøy som kan bidra til å tilrettelegge for gode sammenhenger på tvers av læringsarenaer, noe vi forstår allerede er godt innarbeidet på innføringsemnet på bachelorprogrammet.

Samtidig ønsker komiteen å understreke at anbefalingene knyttet til fagmiljøets ressursituasjon ikke er intendert som støtte til en tilnærming der læringsfremmende undervisningspraksiser kuttes på tvers av emneporteføljen. Eksempler på en slik tilnærming kan for eksempel være at man generelt kutter ned på seminartilbud eller prioriterer «kostnadseffektive» eksamensformer. Tvert imot har komiteen i sine diskusjoner vært opptatt av å hvordan man kan håndtere ressursituasjonen uten «ostehøvelkutt» der studentaktive og varierte undervisnings- og vurderingsformer reduseres på tvers av emnetilbudet.

Oslo og Kristiansand 15.06.2022

Kjell Overvåg

Peder Ressem Østring

Pål Erik Olsen

Hege Hermansen